

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«...πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους»

Συγγραφή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

Εφαρμογή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

«...πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους»¹

Εφαρμογή σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Δημιουργία σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

3^ο Γυμνάσιο Νίκαιας

Χρονολογία

Από 09-10-2014 έως 12-11-2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 ώρες²

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

¹ Στίχος από την παραλογή «Του νεκρού αδελφού».

² Χρειάστηκαν και δύο επιπλέον ώρες για την παρακολούθηση της ταινίας.

II. Εικονικός χώρος: Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή:

- η διαμόρφωση των ομάδων έγινε από την αρχή της σχολικής χρονιάς.
- Επιδιώχθηκε, επίσης από την αρχή, να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση ενός περιβάλλοντος Web 2.0· συγκεκριμένα, με μία ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki για την αξιοποίησή της στην ομαδοσυνεργατική και ασύγχρονη επεξεργασία ενός θέματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης μόνο για τον μαθητή:

- οι περισσότεροι μαθητές (πλην τριών) είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τη σχολική μονάδα:

- ήταν διαθέσιμο το εργαστήριο της πληροφορικής, βιντεοπροβολέας, οθόνη και ηχεία,
- υπήρχε διαδραστικός πίνακας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Σταυρούλα Τεντόμα, «...πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους», Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την παρούσα εφαρμογή καταβλήθηκε προσπάθεια να αντιληφθούν οι μαθητές/τριες ότι τα κείμενα συνομιλούν μεταξύ τους. Για τον σκοπό αυτόν επιλέχθηκε, σύμφωνα με το αρχικό σενάριο, μία κινηματογραφική ταινία (τύπου animation) και μία παραλογή, τα οποία προσέγγισαν οι μαθητές/τριες μέσα από

ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Κατόπιν, ακολούθησε μία δραστηριότητα ελεύθερης επεξεργασίας των κειμένων και επανεγγραφής τους σε αφηγηματικό κείμενο για να μάθουν βιοματικά πώς επηρεάζεται ο αναγνώστης από το κείμενο, πώς επηρεάζονται οι συναναγνώστες σε μία ομάδα/κοινότητα αλλά και πώς διαμορφώνεται ένα κείμενο μετά τις πολλαπλές αναγνώσεις.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η εφαρμογή συμπορεύτηκε σε μεγάλο βαθμό με το αρχικό σενάριο, αφετηρία του οποίου υπήρξε η σκέψη να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με ένα από τα αριστουργήματα της δημοτικής μας παράδοσης, δημιούργημα άλλης εποχής, μέσω ενός κειμένου του πολιτισμού και της εποχής τους.

Αξιοποιήθηκαν η παραλογή «Του νεκρού αδελφού» και η κινηματογραφική ταινία φαντασίας (τύπου stop-motion animation) *Η νεκρή νύφη (Corps Bride)* σε σκηνοθεσία των Tim Burton και Mike Johnson: δύο κείμενα εκ πρώτης όψεως διαφορετικά με πολλά, ωστόσο, κοινά στοιχεία. Επιπλέον, ακολουθώντας το σενάριο, επιδιώξαμε να προβληματιστούν οι μαθητές γύρω από τη συνομιλία του αναγνώστη με το κείμενο και τη συνομιλία των κειμένων και των συναναγνωστών. Άλλωστε, στη Γ΄ Γυμνασίου, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τα παιδιά μπορούν να εξεταστούν και σε παράλληλο κείμενο στο τέλος της σχολικής χρονιάς, άρα εξυπηρετεί να ασκηθούν στη σύγκριση κειμένων από την αρχή.

Η εφαρμογή του σεναρίου έφερε τα παιδιά σε επαφή με ερωτήματα τα οποία θα τους απασχολούσαν όλη τη σχολική χρονιά, όπως η διερεύνηση της βάσης πάνω στην οποία διαλέγονται τα κείμενα, η προσωπική ανάγνωση ενός κειμένου αλλά και η αλληλεπίδραση των προσωπικών αναγνώσεων των μελών μίας αναγνωστικής κοινότητας. Πιστεύουμε ότι απέκτησαν κάποια εφόδια για την πραγμάτευση θεμάτων που άπτονται της θεωρίας της Λογοτεχνίας και τα οποία θα αντιμετωπίσουν στο Λύκειο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντιληφθούν ότι μπορούν να φτάσουν στη γνώση μέσα από την επικοινωνία με τους άλλους.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μάθουν ότι:

- τα κείμενα συνομιλούν μεταξύ τους,
- οι αναγνώστες συνομιλούν με τα κείμενα,
- οι συναγνώστες συνομιλούν μεταξύ τους.

Γραμματισμοί

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν:

- να συγκρίνουν κείμενα και να εντοπίζουν τα σημεία στα οποία αυτά συναντώνται,
- να παράγουν σε ομάδες ένα νέο αφηγηματικό κείμενο αξιοποιώντας στοιχεία από συγκεκριμένα ποιητικά δημιουργήματα (δημιουργική/συνεργατική γραφή),
- να αξιοποιούν την επικοινωνιακή τους ικανότητα για να φτάσουν στη γνώση.

Διδακτικές πρακτικές

Ζητούμενο από την αρχή ήταν η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης. Αξιοποιήθηκε για τον σκοπό αυτόν η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας με εστίαση στην επικοινωνία μεταξύ των μαθητών. Ο ρόλος της εκπαιδευτικού επικεντρώθηκε στον συντονισμό των διαφόρων φάσεων της δραστηριότητας. Σύμφωνα με το αρχικό σενάριο, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τη μέθοδο project, όμως, για να εξοικονομηθεί χρόνος και επειδή τα παιδιά δεν ήταν

εκπαιδευμένα στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, επέλεξε τα κείμενα η εκπαιδευτικός, ενώ παράλληλα, επεξεργάστηκε και τις δραστηριότητες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Καθώς οι έφηβοι γοητεύονται από ιστορίες μυστηρίου και φαντασίας, επέλεξα να εισαγάγω τα παιδιά της Γ΄ Γυμνασίου στη συγκριτική ανάγνωση κειμένων αξιοποιώντας θέματα ελκυστικά για την ηλικία τους.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Οι μαθητές στη Γ΄ Γυμνασίου μπορούν να εξετάζονται στη σύγκριση παράλληλων κειμένων στο μάθημα της Λογοτεχνίας για να ελέγχεται η ικανότητά τους να συγκρίνουν τους ποικίλους τρόπους επεξεργασίας ενός θέματος.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές προσέγγισαν μία κινηματογραφική ταινία animation ως γέφυρα επικοινωνίας του μαθήματος της Λογοτεχνίας με τον πραγματικό δικό τους κόσμο. Χρησιμοποιήθηκε ηλεκτρονική κοινότητα επικοινωνίας και συνεργασίας Wiki, διότι, σύμφωνα και με το αρχικό σενάριο, στόχος ήταν μέσα από τα συνεργατικά και επικοινωνιακά περιβάλλοντα οι μαθητές να μάθουν να συγκρίνουν, να στοχάζονται και να εμπλέκονται στην παραγωγή πρωτότυπων κειμένων.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Α΄ Λυκείου:

Παραλογή, «[Του νεκρού αδελφού](#)»

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Ταινίες

Η νεκρή νύφη ([Corps Bride](#)) σκηνοθεσία Tim Burton και Mike Johnson, 2005.

Ιστοσελίδες

innovativeteachers (<http://innovativeteachers.wikispaces.com>)

Iredelle – Statesville – Schools (<http://iss.schoolwires.com>)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Παρακολούθηση της ταινίας (2 ώρες)

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε ένα τμήμα με συνεργάσιμα παιδιά ικανοποιητικών επιδόσεων, με περιορισμένη όμως εμπειρία ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και καμία εμπειρία από χρήση ηλεκτρονικής κοινότητας Wiki. Από την πρώτη ημέρα προχώρησα σε διαμόρφωση ομάδων, γιατί στο τμήμα αυτό οι σχέσεις αν και καλές –δεν υπάρχουν εντάσεις–, δεν ήταν θερμές. Δε διαμόρφωσαν τα παιδιά τις ομάδες τους, γιατί στη συγκεκριμένη σχολική κοινότητα/τμήμα υπήρχαν αρκετές κλειστές παρέες και δυάδες και ήθελα να δώσω μία ευκαιρία να απομακρυνθούν μερικοί από την ασφάλεια της δυάδας και της παρέας για να ανοιχθούν στην ομάδα, να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους και να συνεργαστούν. Δημιουργήθηκαν έξι ομάδες τεσσάρων ατόμων. Προέκρινα τη διαμόρφωση έξι ομάδων, γιατί η εμπειρία από τις εφαρμογές έχει δείξει ότι οι μικρότερες ομάδες στο εργαστήριο πληροφορικής είναι πιο λειτουργικές, αφού μοιράζονται ευθύνες πιο εύκολα και απασχολούνται όλοι.

Επίσης, από τις πρώτες ημέρες της σχολικής χρονιάς είχα πληροφορήσει τα παιδιά σχετικά με τη λειτουργία μίας ηλεκτρονικής κοινότητας Wiki, έδωσα οδηγίες χρήσης και παρουσίασα το περιβάλλον σε μία αίθουσα με διαδραστικό πίνακα. Προχώρησα στην εγγραφή τους και μερικά παιδιά άρχισαν να χρησιμοποιούν δοκιμαστικά τις σελίδες και να γράφουν σχόλια και μηνύματα. Υπολόγιζα ότι μέχρι να ξεκινήσει η εφαρμογή θα είχαν αποκτήσει μία σχετική οικειότητα με το περιβάλλον. Το δέχτηκαν θετικά αλλά έβλεπα ότι υπήρχε κάποια αμηχανία, γιατί θα έπρεπε όχι μόνο να ανεβάζουν φωτογραφίες με σύντομο κείμενο, όπως γνωρίζουν να κάνουν από τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και να αναρτούν εργασίες με εκτενή γραπτό λόγο.

Επεξεργασία των κειμένων (11 ώρες)

1^η-2^η ώρα

Η εφαρμογή ξεκίνησε στις 9 Οκτωβρίου με την προβολή της ταινίας, ενώ είχε ήδη προηγηθεί η διδασκαλία της παραλογής «Του γιοφυριού της Άρτας», η οποία περιλαμβάνεται στο σχολικό εγχειρίδιο. Η ενέργεια αυτή καθορίστηκε από την περιορισμένη εμπειρία που διέθεταν τα παιδιά σε συνεργατικό μάθημα, αλλά και επειδή δεν είχα διδάξει το μάθημα της Λογοτεχνίας στο τμήμα αυτό και όφειλα να προετοιμάσω την τάξη για την προσέγγιση που επιδίωκα να πετύχουμε βασισόμενη στην αυτενέργεια των μαθητών.

Είχα ήδη ενημερώσει τα παιδιά από το προηγούμενο μάθημα ότι επρόκειτο να ασχοληθούμε με ένα project και είχα σημειώσει στον πίνακα τον τίτλο της δράσης. Μια μαθήτρια κατάλαβε ότι επρόκειτο για στίχο από το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού», γιατί –όπως είπε– το είχε απαγγείλει «όλο απέξω» στο δημοτικό σε μια εκδήλωση και το θυμόταν. Γνώριζαν ότι το πρώτο μέρος του σεναρίου θα ήταν η προβολή μίας ταινίας, αλλά για να έχουν αγωνία και αυξημένο ενδιαφέρον δεν είχα δώσει περισσότερες πληροφορίες.

Δανείστηκα διδακτική ώρα από άλλη συνάδελφο για να έχουμε ένα συνεχόμενο δίωρο στη διάθεσή μας μαζί με το διάλειμμα. Στο εργαστήριο πληροφορικής έκανα μία σύντομη εισαγωγή στην ταινία, ανέφερα τους δημιουργούς και το είδος της –δύο παιδιά μόνο την είχαν δει– και μοίρασα έναν [χάρτη ιστορίας](#) (storymap) ζητώντας να κοιτάζουν τις ερωτήσεις για δύο λεπτά πριν την προβολή και να τις απαντήσουν στο σπίτι, διότι ο χρόνος στο σχολείο ήταν περιορισμένος. Το πρότυπο για τον χάρτη ιστορίας (storymap) το δανείστηκα και το μετέφρασα από το εκπαιδευτικό Wiki <http://innovativeteachers.wikispaces.com/>. Επέλεξα το συγκεκριμένο πρότυπο μετά από αναζήτηση στο διαδίκτυο, επειδή μου φάνηκε κατάλληλο για τις ανάγκες του σεναρίου. Είδαμε την ταινία την έκτη και την έβδομη ώρα φτάνοντας ακριβώς στους τίτλους του τέλους την ώρα που χτύπησε το κουδούνι.

3^η ώρα

Η ώρα ξεκίνησε δίνοντας περισσότερες πληροφορίες στα παιδιά για τη δραστηριότητα που είχαμε ξεκινήσει κατά το προηγούμενο διάωρο· σημείωσα στον πίνακα τον τίτλο και τους στόχους του σεναρίου (όσον αφορά στις γνώσεις για τη Λογοτεχνία), όπως αναφέρονται στο αρχικό σενάριο. Επέλεξα να ενημερώσω τα παιδιά κυρίως για τις γνώσεις που αφορούν στη Λογοτεχνία μόνο, αφενός, για να μην επιβαρύνω το ακροατήριό μου με πολλές πληροφορίες ενδεχομένως κουραστικές και αφετέρου, επειδή υπολόγιζα ότι στην πορεία θα είχαν την ευκαιρία να αντιληφθούν –έστω με τη βοήθειά μου– τα οφέλη από μία συνεργατικού τύπου διδασκαλία.

Εξήγησα, επίσης, ότι στο τέλος της χρονιάς θα εξετάζονταν και σε παράλληλο κείμενο και ότι με αυτόν τον τρόπο θα εξασκούνταν για να ανταποκριθούν σε μία άσκηση τέτοιου τύπου. Ρώτησα αν γνώριζαν τον όρο «παράλληλα κείμενα». Μερικοί μαθητές τον θυμούνταν από το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας. Θύμισαν, λοιπόν, και στους υπόλοιπους με τη βοήθειά μου τι ακριβώς είναι.

Περάσαμε στην παρουσίαση του χάρτη ιστορίας (storymap). Λίγα παιδιά είχαν απαντήσει τις ερωτήσεις στο σπίτι, αν και είχαν έρθει σε επαφή με αντίστοιχο φύλλο εργασίας στη διδασκαλία της παραλογής «Του γιοφυριού της Άρτας». Δικαιολογήθηκαν ότι δεν είχαν προλάβει και ότι δε θυμούνταν την ταινία. Τους ενημέρωσα όμως ότι αξιολογείται θετικά η έγκαιρη κατάθεση των εργασιών. Ωστόσο, για να μη χάνουμε χρόνο, αξιοποίησα τις υπάρχουσες εργασίες και οι υπόλοιποι συμπλήρωναν προφορικά τις απαντήσεις των συμμαθητών τους.

Χρειάστηκε να επεξηγήσω κάποια σημεία της πλοκής, γιατί δεν είχαν κατανοήσει όλοι κάποια συμβάντα. Φάνηκε όμως πως αντιλήφθηκαν την ιστορία η οποία τους άρεσε, αν και κάποια παιδιά δεν έκρυψαν ότι η υπόθεση τους ξένισε. Θεώρησαν μερικές σκηνές υπερβολικές και την ταινία σκοτεινή. Έγινε σύντομη συζήτηση στο σημείο αυτό σχετικά με τα χρώματα της ταινίας. Δεν είχαν παρατηρήσει όλοι ότι η ταινία ήταν σκοτεινή, όταν παρουσίαζε τον κόσμο των ζωντανών, ενώ γινόταν έγχρωμη, όταν παρουσίαζε τον κόσμο των πεθαμένων.

Σχολίασαν ότι οι νεκροί ήταν χαρούμενοι αντίθετα με τους ζωντανούς που ήταν κακόκεφοι και σκυθρωποί. Τους άρεσε ιδιαίτερα που οι νεκροί στην ταινία περνούσαν καλά και διασκεδάζαν. Υπήρξε και μία αμφισβήτηση της ταινίας από έναν μαθητή ο οποίος δήλωσε ότι «Καλή ήταν η ταινία αλλά αμερικάνικη, αφού είχε happy end και υπερβολές».

Αξιοποίησα την ευκαιρία αυτή για να δηλώσω ότι θα συγκρίναμε την ταινία με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» το οποίο δεν έχει «happy end», όπως το έχουμε συνηθίσει στις «αμερικάνικες» ταινίες. Η ώρα όμως τελείωνε· ζήτησα, λοιπόν, από τα παιδιά να συμπληρώσουν όλα τα πεδία του χάρτη ιστορίας, σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν στην τάξη, και να τον φέρουν μαζί τους στο επόμενο μάθημα στο εργαστήριο της πληροφορικής.

4^η ώρα

Κάλεσα τους μαθητές στο εργαστήριο να καθίσουν σε ομάδα ανά δύο σταθμούς εργασίας και να ανοίξουν τη σελίδα του τμήματος στο Wiki. Ενημέρωσα την τάξη ότι είχα δημιουργήσει ιδιωτική σελίδα με το όνομα κάθε ομάδας –όπως τις είχαν τα ίδια τα παιδιά ονομάσει– στην οποία θα επεξεργάζονταν στο εξής τις εργασίες τους και έδειξα το επόμενο βήμα της διδασκαλίας: να διαβάσουν και να προσεγγίσουν το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» με τον τρόπο που είχαν προσεγγίσει την ταινία. Είχε ήδη αναρτηθεί στο Wiki ο σύνδεσμος που παρέπεμπε στο κείμενο στο σχολικό βιβλίο της Α΄ Λυκείου. Διένειμα το κείμενο και σε φωτοτυπία –μία ανά ομάδα– για να διευκολυνθούν οι μαθητές οι οποίοι δυσκολεύονταν να διαβάσουν μεγάλα κείμενα από την οθόνη. Πριν την ανάγνωση, έδωσα λίγα εισαγωγικά στοιχεία για το τραγούδι και θύμισα ότι ήμουν πρόθυμη να απαντήσω στις απορίες που ενδεχομένως θα παρουσιάζονταν κατά τη διαδικασία. Άφησα τα παιδιά να διαβάσουν το κείμενο σιωπηλά, γιατί επιδίωξή μου ήταν να το πλησιάσουν προσωπικά χωρίς τη μεσολάβηση της δικής μου ανάγνωσης. Η προσέγγιση δεν ήταν εύκολη για όλα τα παιδιά, γιατί δεν είχαν συνηθίσει να διαβάζουν μεγάλο κείμενο μόνοι τους. Αποφάσισα, όμως, να προχωρήσω λίγο παραπέρα σε σχέση με τις συνηθισμένες

πρακτικές. Δεν αρνήθηκαν να ακολουθήσουν τη δραστηριότητα αλλά διατύπωναν παράπονα. Τελικά τα κατάφεραν και άρχισαν να καταγράφουν τα βασικά στοιχεία του κειμένου (πού, πότε, ήρωες, συμβάντα, λύση), όπως είχαν πράξει συμπληρώνοντας (είτε γραπτά στο σπίτι είτε προφορικά στο σχολείο) τον χάρτη ιστορίας για την ταινία.

Επειδή τα συγκεκριμένα παιδιά δεν ήταν εξοικειωμένα με αυτόν τον τρόπο εργασίας, δεν ολοκλήρωσαν τη δραστηριότητα στο σχολείο. Τους ζήτησα να συνεχίσουν την εργασία από το σπίτι στη σελίδα της ομάδας τους. Στο διάστημα μέχρι το επόμενο μάθημα καμία από τις ομάδες δεν εργάστηκε στο σπίτι.

5^η ώρα

Συναντηθήκαμε πάλι στο εργαστήριο πληροφορικής· τα παιδιά δεν προέβαλαν καμία σοβαρή δικαιολογία για την αμέλειά τους. Συνέχισαν να γράφουν στο εργαστήριο στη σελίδα της ομάδας τους, τελείωσαν την εργασία και αμέσως μετά –χωρίς να παρουσιαστούν οι απαντήσεις ώστε να εξοικονομήσω χρόνο– μοίρασα σε φωτοτυπία ένα διάγραμμα venn diagram (τροποποιημένο από πρότυπο το οποίο είχα δανειστεί από την εκπαιδευτική ιστοσελίδα Iredelle – Statesville – Schools (<http://iss.schoolwires.com>) και εξήγησα προφορικά ότι έπρεπε να καταγράψουν στο διάγραμμα τα σημεία στα οποία συναντώνται τα δύο κείμενα (τα σημεία τομής δηλαδή των δύο κύκλων), με τη βοήθεια του χάρτη ιστορίας (storymap) που είχαν συμπληρώσει για την ταινία. Ο χρόνος έφτασε για να ολοκληρώσουν αυτά τα βήματα της διδασκαλίας. Κατέθεσαν όλες οι ομάδες τα διαγράμματα συμπληρωμένα λιγότερο ή περισσότερο ικανοποιητικά. Παιδιά από δύο ομάδες που δεν ήταν ευχαριστημένα από τις απαντήσεις τους μπήκαν στο Wiki από το σπίτι αυτήν τη φορά και έκαναν μερικές διορθώσεις.

6^η-7^η ώρα

Αξιοποίησα για τις ανάγκες της εξέλιξης του σεναρίου δύο διδακτικές ώρες της ίδιας ημέρας –όχι συνεχόμενες– χρησιμοποιώντας χρόνο από το μάθημα της Νεοελληνικής

Γλώσσας. Το μάθημα την πρώτη ώρα έγινε σε αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα: παρακολούθησαμε από τις προσωπικές σελίδες των ομάδων τις απαντήσεις των παιδιών, έγιναν σχόλια και διορθώσεις προφορικά από την ολομέλεια στις βασικές απαντήσεις προσέγγισης του κειμένου και στη συνέχεια, έδωσα σε κάθε ομάδα ένα διάγραμμα συμπληρωμένο από άλλη ομάδα για να κάνουν διορθώσεις/συμπληρώσεις (με άλλο χρώμα) στα στοιχεία που είχαν καταγράψει οι συμμαθητές τους.

Πριν προχωρήσουμε σε αυτό το στάδιο, υπενθύμισα τους στόχους και έδωσα επεξηγηματικές πληροφορίες για την αλληλοδιόρθωση των εργασιών. Η ενέργεια αυτή στόχο είχε να αναπτύξει την αυτενέργεια των μαθητών, τη συνεργασία ανάμεσα στα μέλη των ομάδων αλλά και να προωθήσει τη συνομιλία όλων των μαθητών με τα κείμενα και τους συναγνώστες των κειμένων. Πράγματι, κινητοποιήθηκαν ακόμη και μαθητές οι οποίοι δεν ήταν ιδιαίτερα ενεργοί στο εργαστήριο κατά την επεξεργασία του κειμένου, ήρθαν όμως σε ουσιαστικότερη επαφή με το θέμα κατά τη φάση της διόρθωσης των εργασιών.

Αφού ολοκληρώθηκε η διαδικασία, διάβασε στην ολομέλεια ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα το διορθωμένο διάγραμμα. Ρώτησα έπειτα *τη γνώμη τους για τη δραστηριότητα*. Μία μαθήτρια είπε χαρακτηριστικά: «προτιμώ να διορθώνομαι από ομάδες συμμαθητών, γιατί μαθαίνουμε καλύτερα. Τα σχόλια είναι σε γλώσσα που την καταλαβαίνουμε, γιατί είναι σαν τη δική μας. Δεν είναι δύσκολα όπως είναι συνήθως των εκπαιδευτικών». Οι υπόλοιποι συμφώνησαν μαζί της. Μία άλλη μαθήτρια είπε ότι δεν είχε αντιληφθεί πως στο τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» ο Κωνσταντής ήταν νεκρός: το κατάλαβε στην αλληλοδιόρθωση. Λόγω του καλού κλίματος που είχε δημιουργηθεί στην τάξη, παιδιά από διαφορετικές ομάδες δήλωσαν ότι καθυστέρησαν να ανταποκριθούν στην εργασία, γιατί το κείμενο ήταν μεγάλο αλλά τελικά τους άρεσε.

Στο τέλος, ενημέρωσα ότι είχε αναρτηθεί η επόμενη δραστηριότητα στο Wiki στην κεντρική σελίδα του μαθήματος και τους κάλεσα για άλλη μια φορά να

εργαστούν στη σελίδα από το σπίτι. Στόχος μου ήταν να δίνω ευκαιρίες στα παιδιά να γράφουν συνεργατικά εκτός των ωρών διδασκαλίας.

Το ερώτημα ήταν *ποια στοιχεία του τραγουδιού μπορεί, κατά τη γνώμη τους, να προκάλεσαν τέτοια απήχηση σε παλαιότερες εποχές και αν θα μπορούσε να έχει αυτό το τραγούδι απήχηση στη σημερινή εποχή*. Θύμισα ότι στην εισαγωγή της παραλογής στο βιβλίο αναφέρεται ότι είχε ευρύτατη διάδοση όχι μόνο σε όλο τον ελληνικό χώρο αλλά και στους βαλκανικούς και τους άλλους λαούς της Ευρώπης. Ένας μαθητής, μάλιστα, είπε ότι μπορεί να είχε επηρεαστεί η ταινία από το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού». Η ώρα δεν έφτανε για να αξιοποιήσω το σχόλιό του και να ανοίξουμε συζήτηση για αυτό το θέμα στην τάξη. Ζήτησα να λάβουν υπόψη τους τη σκέψη του συμμαθητή τους και να σημειώσουν τις απόψεις τους στο Wiki.

8^η ώρα

Για άλλη μία φορά η συμμετοχή στο Wiki ήταν περιορισμένη. Μόνο δύο κορίτσια απάντησαν αντιγράφοντας στοιχεία από τις εισαγωγικές πληροφορίες του σχολικού βιβλίου για τα δημοτικά τραγούδια, χωρίς να εκφράζουν την προσωπική τους γνώμη. Από τον τρόπο με τον οποίο έγραψαν φάνηκε ότι δεν είχαν αντιληφθεί τα ζητούμενα της εργασίας. Δεν επέμεινα περισσότερο· φαινόταν ότι το τμήμα δεν μπορούσε να ανταποκριθεί σε αυτήν την ερώτηση. Προχώρησα, λοιπόν, στην επόμενη δραστηριότητα στο εργαστήριο πληροφορικής.

Επιδιώκοντας να πετύχω τον δεύτερο στόχο των γνώσεων για τη Λογοτεχνία, ζήτησα να αναπλάσει ελεύθερα η κάθε ομάδα την ιστορία του δημοτικού τραγουδιού χρησιμοποιώντας όμως οπωσδήποτε το σημείο τομής/συνάντησης των δύο κειμένων, εφόσον αυτό ήταν το βασικό ζητούμενο του σεναρίου. Δήλωσα επιπλέον ότι μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν και όποιο άλλο στοιχείο επιθυμούσαν –λέξεις, φράσεις, εικόνες από τα δύο κείμενα.

Δεν αντιλήφθηκαν τα παιδιά όλων των ομάδων τι ζητούσε η άσκηση, αν και είχαν ασχοληθεί με παρόμοια στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Έδινα επεξηγήσεις σε όποια ομάδα είχε απορίες κατά τη διάρκεια της ώρας, αλλά κάποια παιδιά θεώρησαν

ότι, εφόσον στα κείμενα υπάρχουν υπερβολές και φανταστικά στοιχεία, θα μπορούσαν να συνθέσουν και εκείνοι μία ιστορία με φανταστικά στοιχεία αρκετά απομακρυσμένη από την ιστορία του τραγουδιού. Χρησιμοποίησα πέντε λεπτά από το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας που ακολουθούσε για να διασαφηνίσω στην ολομέλεια τι ακριβώς ζητούσε η άσκηση και να αναφέρω εκ νέου τα οφέλη από τη χρήση μίας κοινότητας Wiki, επιμένοντας στην επεξεργασία των εργασιών και από το σπίτι, γιατί ο χρόνος στο σχολείο δεν επαρκούσε για τη συζήτηση και τη συνδιαμόρφωση των απαντήσεων.

Ένας μαθητής μου είπε ότι δεν έχουν χρόνο να γράψουν στο σπίτι. Στη δική μου απάντηση ότι πρόκειται για εργασία υποχρεωτική στο μάθημα, αντέτεινε ότι θα έπρεπε να γράψουν στον υπολογιστή και αυτό απαιτούσε περισσότερο χρόνο. Συμπλήρωσε ότι θα προτιμούσε να γράφει στο τετράδιο. Δε συμφώνησαν όλοι μαζί του, ωστόσο, η συμμετοχή τους στο Wiki εκτός σχολείου παρέμενε περιορισμένη.

9^η ώρα

Το μάθημα έγινε στο εργαστήριο πληροφορικής. Μετέφερα η ίδια το κείμενο που συνέθεσε κάθε ομάδα στη ηλεκτρονική σελίδα κάποιας άλλης για να το επεξεργαστεί με τη σειρά της δουλεύοντας πάνω στον ιστό που είχε ήδη υφάνει η προηγούμενη, σύμφωνα με το αρχικό σενάριο. Η κάθε ομάδα εργάστηκε πάλι στην ιδιωτική σελίδα της. Αυτήν τη φορά έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον, επειδή τους φάνηκε πιο εύκολο να εργαστούν πάνω στο κείμενο των συμμαθητών τους από το να αναπλάσουν την ιστορία του νεκρού αδελφού, όπως ήταν το ζητούμενο της προηγούμενης δραστηριότητας. Δεν ζήτησαν επεξηγήσεις ούτε χρειάστηκαν τη βοήθειά μου για την ολοκλήρωση της άσκησης.

10^η ώρα

Στο εργαστήριο πληροφορικής τα παιδιά παρουσίασαν τις εργασίες από το Wiki. Είδαμε στην οθόνη την ανάπλαση της ιστορίας από τη μία ομάδα αρχικά και κατόπιν, την επεξεργασία από τη δεύτερη. Διάβαζαν δύο παιδιά τα κείμενα –ένα από κάθε

ομάδα– και η ολομέλεια παρακολουθούσε ποια στοιχεία είχαν επιλέξει από τα αρχικά κείμενα και σχολίαζαν στη συνέχεια πώς τα αξιοποίησαν για τη σύνθεση ενός νέου κειμένου. Στο τέλος κάθε παρουσίασης, όποιος ήθελε, εντός και εκτός ομάδας, αξιολογούσε τα κείμενα που γεννήθηκαν από τη συνάντηση της Νεκρής Νύφης με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού».

Ο σχολιασμός των κειμένων από αρκετούς ήταν πενιχρός ή με δυσκολία ξέφευγε από τα στερεότυπα του τύπου «Το κείμενο ήταν καλό, γιατί ήταν ωραία γραμμένο». Μάλιστα, χρειάστηκε να επιμείνω για να εκφράσουν κάποια παιδιά τις απόψεις τους. Ωστόσο, συγκρίνοντας τα διστακτικά σχόλια που έκαναν στα πρώτα μαθήματα με τις απόψεις που διατύπωναν στο τέλος, νομίζω ότι σημειώθηκε βελτίωση, κυρίως γιατί κατάφεραν τελικά όσοι πήραν τον λόγο να καταθέσουν τη γνώμη τους αιτιολογημένα, εντοπίζοντας τα θετικά αλλά και τα προβληματικά σημεία των νέων κειμένων. Χαρακτηριστικά σημειώνω πως κάποια ομάδα στην ανάπλαση της ιστορίας είχε εκμεταλλευτεί ίσως από παρανόηση πολλά στοιχεία από την παραλογή «Του γιοφυριού της Άρτας». Οι κρίσεις των συμμαθητών τους μετά την παρουσίαση ήταν αυστηρές, διότι είχε χρησιμοποιήσει η ομάδα και άλλο κείμενο, εκτός των ορισμένων, για την ανάπλαση της ιστορίας αλλά και γιατί τα μέλη της ομάδας δεν υποστήριζαν πειστικά τις επιλογές τους. Αρνητική, επίσης, ήταν η αξιολόγηση της ολομέλειας για τις πολύ σύντομες εργασίες.

Θα πρέπει ακόμη να αναφέρω ότι μερικά παιδιά στην αρχή της εφαρμογής αντιμετώπιζαν με ελαφρότητα την προσπάθεια και μάλλον θεωρούσαν την επίσκεψη στο εργαστήριο πληροφορικής ως ευκαιρία για συζήτηση και όχι ως μάθημα Λογοτεχνίας. Στα τελευταία μαθήματα, ωστόσο, είχαν σοβαρέψει και έμεναν στο εργαστήριο και κατά τη διάρκεια του διαλείμματος για να ολοκληρώσουν τις απαντήσεις τους.

11^η ώρα

Φτάσαμε στο τέλος της εφαρμογής ξοδεύοντας περισσότερο χρόνο από τον προβλεπόμενο, γιατί οι μαθητές δεν αξιοποίησαν τις δυνατότητες που προσφέρει μία

ηλεκτρονική κοινότητα Wiki για ασύγχρονη επικοινωνία. Γνωρίζοντας τη δυσκολία τους να γράφουν στο Wiki από το σπίτι, προτίμησα να ξοδέψω μία ακόμη διδακτική ώρα στο εργαστήριο για να κρίνουν συνεργατικά, εντός της κάθε ομάδας, στην ιδιωτική τους σελίδα τη διδασκαλία. Συγκεκριμένα, κάλεσα τα παιδιά να γράψουν τι κατά τη γνώμη τους έμαθαν από το project, αν πετύχαμε τους στόχους που είχαμε θέσει στην αρχή και ποια ήταν τα θετικά και τα αρνητικά του σημεία. Σημείωσα τα ζητούμενα στην κεντρική σελίδα του μαθήματος στο Wiki.

Αφότου ανακοίνωσα την τελευταία δραστηριότητα, παρατήρησα ότι άρχισαν να εργάζονται συγκεντρωμένοι στην αξιολόγηση και κάθε ομάδα στο τέλος με έναν εκπρόσωπό της διάβασε την εργασία στην ολομέλεια. Ο χρόνος δεν έφτασε για να διατυπωθούν σχόλια προφορικά. Μετέφερα τις κρίσεις στην κεντρική σελίδα μετά το τέλος της εφαρμογής, ώστε να βρίσκονται στη διάθεση όλων. Σύμφωνα με την αξιολόγηση, η δραστηριότητα κίνησε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, κυρίως επειδή συνεργάστηκαν. Παραθέτω στα τεκμήρια τις απόψεις τους³. Βέβαια, δεν έλειψαν οι δυσαρμονίες στη συνεργασία. Μετά το τέλος της εφαρμογής, τρεις μαθητές από διαφορετικές ομάδες μού ζήτησαν ευγενικά αλλά αποφασιστικά να αλλάξουν ομάδα σε επόμενη δραστηριότητα, γιατί η συνεννόηση με τους υπόλοιπους δεν ήταν ικανοποιητική.

Αξιολόγηση

Αξιολογήθηκε θετικά η συμμετοχή των μαθητών τόσο εντός της ομάδας όσο και στην ολομέλεια, η κατάθεση των ατομικών εργασιών, αλλά και η ικανοποιητική δημιουργία ενός νέου συνεργατικού κειμένου. Έκρινα ως θετικό στοιχείο κυρίως τον βαθμό υπευθυνότητας με τον οποίο αντιμετώπισαν το εγχείρημα και λιγότερο την ποιότητα του νέου κειμένου, εφόσον η εμπειρία τους από ανάλογες δραστηριότητες ήταν μικρή. Στην αξιολόγηση των μαθητών δεν προσμετρήθηκε η συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki εκτός σχολείου, επειδή ήταν περιορισμένη.

³ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο oi_apethameno_i_tek.

Τα παιδιά δεν είχαν μεγάλη εμπειρία από παρουσίαση εργασιών στην ολομέλεια ούτε ο χρόνος ήταν επαρκής για να εκπαιδευτούν. Για αυτό και η αξιολόγηση της παρουσίασης ήταν επιεικής. Η εφαρμογή του σεναρίου, αν και δεν ήταν στους στόχους της, τους έδωσε την ευκαιρία να δοκιμάσουν τις ικανότητές τους στην προβολή των εργασιών στην τάξη με σοβαρότητα.

Αξιολογήθηκε η δραστηριότητα από τις ομάδες κατά την τελευταία ώρα (11^η ώρα) της εφαρμογής. Ζητήθηκε να σημειώσουν

- τι, κατά τη γνώμη τους, έμαθαν από το project,
- αν πετύχαμε τους στόχους που είχαμε θέσει στην αρχή και
- ποια ήταν τα θετικά και ποια τα αρνητικά του σημεία.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όνομα και Επώνυμο:

Χάρτης Ιστορίας

Τίτλος και Δημιουργός: _____

<p>Πού:</p> <p>Πότε:</p>

Ηρωες: _____

<p>Τι συμβαίνει στην ιστορία:</p>

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Συμβάν 1: _____

Συμβάν 2: _____

Συμβάν 3: _____

Συμβάν 4: _____

Συμβάν 5: _____

Λύση:

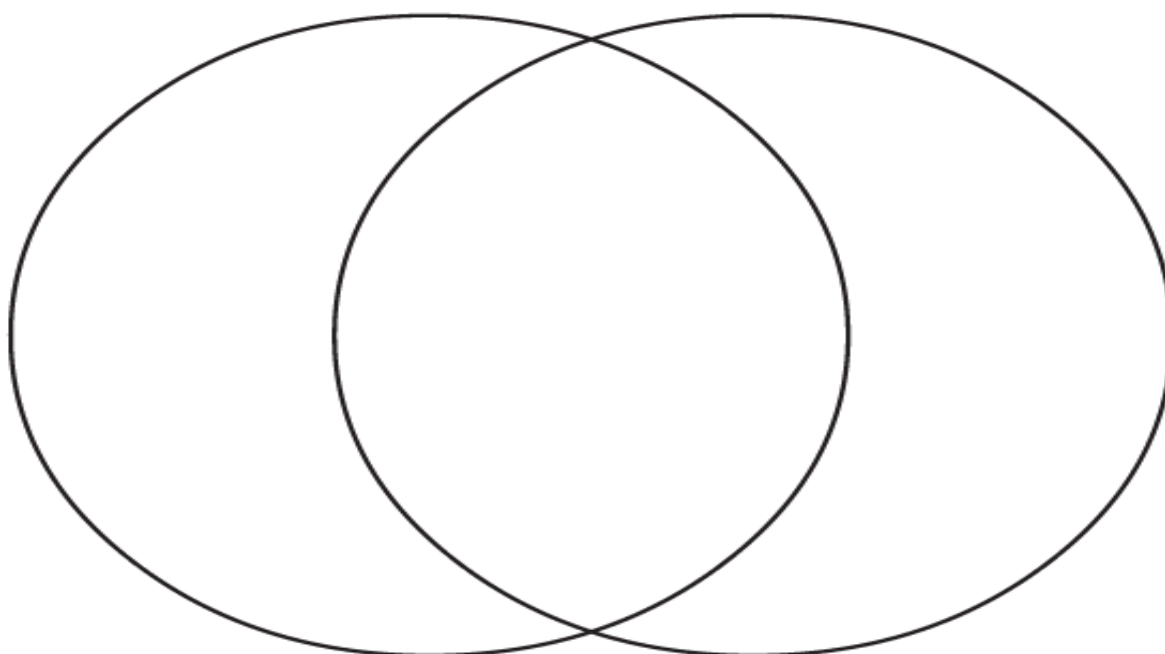

Διάγραμμα

Κείμενα: 1. Η νεκρή νύφη 2. Του νεκρού αδελφού

Όνομα ομάδας : _____

Ημερομηνία: _____

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

- Οι μαθητές/τριες δεν ήταν εξοικειωμένοι/ες με τη χρήση ηλεκτρονικής κοινότητας. Αν και ήρθαν σε επαφή με τον τρόπο λειτουργίας ενός Wiki από την αρχή της σχολικής χρονιάς πριν την εφαρμογή του σεναρίου, αρκετά παιδιά του τμήματος δεν προσπάθησαν να εξοικειωθούν με τη χρήση του κυρίως επειδή δεν πληκτρολογούν με ευχέρεια.
- Ως εκ τούτου, δεν εργάστηκαν οι περισσότεροι από το σπίτι στην ηλεκτρονική κοινότητα, οπότε χρειάστηκαν περισσότερες από τις προβλεπόμενες ώρες για την ολοκλήρωση της εφαρμογής.
- Δεν κατέθεσαν όλα τα παιδιά εργασίες, με αποτέλεσμα κάποια ζητήματα να θιχτούν μεν αλλά να μείνουν τελικά ανεπεξέργαστα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
